

VINCENT VAN GOGH

Over het leven en werk van Vincent van Gogh valt veel te vertellen. Een geboren en getogen Brabander (Zundert 30 maart 1853) die een reizend kunstschilder door Europa werd. Via Nederland, Engeland en België ging hij naar Frankrijk waar hij tot zijn dood (Auvers-sur-Oise 29 juli 1890) aan een groots oeuvre werkte.

In dit project wordt aandacht besteed aan het erfgoed dat Van Gogh heeft nagelaten en aan het erfgoed in Brabant in de tijd dat hij leefde. De volgende onderwerpen komen op de opdrachtkaarten aan bod.

Aan tafel

'De aardappeleters': geschilderd in Nuenen in 1885.

Het schilderij 'De aardappeleters' was het eerste echte meesterwerk dat Vincent maakte. Hij was er trots op. De mensen om hem heen vonden het maar een vreemd schilderij. Hij heeft flink geoefend op het goed schilderen van de hoofden en handen van de boeren. Op De aardappeleters is Familie de Groot afgebeeld in hun boerderij. In een brief schrijft hij: "Ik heb terdege er op willen werken, men de gedachte krijgde dat die luidjes, die bij hun lampje hun aardappels eten met hun handen, die zij in de schotel steken, zelf de aarde hebben omgespit en het spreekt dus van handenarbeid en van dat zij hun eten zoo eerlijk verdiend hebben."

Allemaal instappen

Geboortehuis Vincent van Gogh

Zundert is het dorp waar Vincent op 30 maart 1853 werd geboren. Voor het huis staat een koets. In de tijd van Vincent was er nog geen auto. Om ergens te komen liepen de mensen vele kilometers en maakten lange wandelingen. Of ze namen de huifkar, trekschuit, raderstoomboot of stoomtrein.

Familie van Gogh

Vader Theodorus, moeder Anna, Vincent, zus Anna, broer Theodorus (Theo), zus Elisabeth (Lies), zus Wilhelmina (Wil) en broer Cornelius (Cor).

De familie was belangrijk in het leven van Vincent. De familie Van Gogh hield van kunst, las veel boeken en reisde veel. De familieleden wilden veel van elkaar weten en schreven elkaar vaak brieven. Soms wilde Vincent wel andere dingen dan zijn vader die dominee was. Dan hadden ze ruzie. In de familie Van Gogh was het belangrijk om een goed beroep te hebben. De familie van Vincent heeft hem vaak geholpen met het vinden van werk.

Vincent op school

Groepsfoto HBS Willem II, Docenten en leerlingen van de HBS Willem II, 1866 of 1867.

Vincent is geboren in Zundert en ging daar naar de dorpsschool maar hij kreeg ook thuis les van juffrouw Anna en zijn vader. Toen Vincent elf was ging hij naar een kostschool in Zevenbergen. Hij vond het vreselijk, maar maakte deze school wel af. Af en toe tekende hij toen al graag. Het is best bijzonder dat Vincent naar school ging. Niet alle kinderen gingen naar school in zijn tijd. Er was nog geen leerplicht in de tweede helft van de negentiende eeuw. De leerplicht werd pas in 1901 ingevoerd. Op zijn dertiende ging Vincent naar school in Tilburg. Hij kreeg hier les van één van de beste tekenleraren. Vincent stond bekend als een rustige jongen op school.

Oefenen, oefenen

Worn out: getekend in Etten 1881.

Vincent vond het als kind al fijn om te tekenen. Toen hij ouder was, vond hij het moeilijk om te bedenken welk beroep hij zou kiezen. Vincent werkte eerst bij de kunsthandel van zijn oom. Hij is onderwijzer geweest in Engeland. En hij probeerde het als dominee in België. Maar deze beroepen pasten toch niet bij hem. Zijn broer Theo zei: "Waarom word je geen schilder?" Vincent reisde terug naar Brabant en ging bij zijn ouders wonen. Hij ging daar werken aan zijn technieken om beter te leren tekenen en schilderen. Net als bij ieder ander beroep moet je starten bij het begin en oefenen, oefenen. En dat heeft Vincent heel veel gedaan. Oefening baart kunst.

Herfst, winter, lente, zomer

Wintertuin: gemaakt in 1884, Nuenen.

Vincent bracht zijn jonge jaren door in de tuin van het huis waar hij woonde. Later zwierf hij buiten door de velden. Hij genoot van het Brabantse landschap en van wat hij zag om zich heen. In een brief aan zijn broer schrijft hij vanuit Etten op 1 april 1877: "Daar in de hei was het zo mooi, al was het donker toch kon men onderscheiden hoe die heivlakte en mastbossen en moerassen zich heinde en ver uitstrekken. De lucht was grijs, maar de avondster scheen tussen de wolken door en dan zag men andere sterren."

Het schildermentje

Zelfportret gemaakt in 1886.

Vincent heeft heel wat zelfportretten gemaakt in zijn leven. Omdat veel van deze portretten bewaard zijn weten we hoe hij er uitzag. Waarom maakte hij zo veel zelfportretten? Simpel, omdat hij dan geen model nodig had en zo toch kon oefenen. Geen goedkoper en geduldiger model dan jezelf. Vincent probeerde in zijn portretten maar ook in zijn andere kunstwerken zo veel mogelijk het gevoel te schilderen. Dat vond hij belangrijker dan dat het precies moest lijken op de werkelijkheid. Vincent schilderde veel buiten in de natuur. "Daar loopt het schildermentje weer", zeiden de Brabanders dan.

Het menschenestje

Verblijf en vrouw met geit: geschilderd in Nuenen, 1885.

Vincent hield van de boeren in Brabant. Hij wilde graag het leven van de boeren en boerinnen vastleggen door ze te schilderen en te tekenen. Ze werkten hard op het land en waren arm. Ook heeft hij hun huizen, vaak niet meer dan hutten, geschilderd. Hij noemde de hutten ook wel 'menschennestjes'.

Weven

Interieur wever en baby in een kinderstoel: gemaakt in Nuenen, 1884.

Vincent had bewondering voor de thuiswevers. Ze maakten lappen stof met het weefgetouw. In Nuenen verdiepte hij zich een aantal maanden in de wevers en hun werk. Het getouw waarop ze weefden stond in de kleine huiskamer. Ze werkten vele uren per dag en verdienden maar weinig. Later werd dit handwerk door machines in fabrieken overgenomen. De textielindustrie was belangrijk in Brabant.

Waarde Theo

Briefschets 173 - Weg met knotwilgen en boerderijen aan weg met bomen:
gemaakt in Etten, 1881.

Vincent schreef veel brieven aan zijn broer Theo. Soms schreef hij wel vaker dan één keer per dag een brief. Veel van deze brieven zijn bewaard gebleven. Daardoor weten we zo veel over het leven van Vincent en zijn werk als schilder. Vincent schreef in zijn brieven ook over materialen en technieken waarmee hij aan het oefenen was. Theo was een grote steun voor Vincent en gaf hem ook geld voor schildersmaterialen.

Sporen in Brabant

In Brabant zijn Van Gogh Monumenten aangewezen. Voor ieder monument is een 'waardekaart' gemaakt waarin duidelijk wordt waarom dit een bijzondere plek is. Het kan gaan om een plek waar Vincent (of zijn familie) heeft gewoond of heeft gewerkt. Bijvoorbeeld een pastorie, een tuin, een kerk, een (water)molen, wevershuisje, een woning of een populierenlaan. Het zijn monumenten die bewaard zijn gebleven uit de tijd van Vincent van Gogh (1853-1890). Je ziet nog precies de gebouwen en landschappen die Vincent door zijn eigen ogen heeft gezien en die hem hebben geïnspireerd.

Het kan ook een herdenkingsmonument zijn, een herinnering aan Vincent. Van Gogh Monumenten zijn te vinden in de gemeenten Breda, Eindhoven, Etten-Leur, Haaren, Laarbeek, Moerdijk, Nuenen, Tilburg en Zundert. Een lijst met monumenten vind je op: www.vangoghbrabant.com.

Op vijf plekken in Brabant vind je nog steeds de sporen van Vincents opmerkelijke leven en werk. Deze vijf erfgoedlocaties in Brabant zijn op een bijzondere manier verbonden met Van Gogh: Vincent van GoghHuis in Zundert, Vincents Tekenlokaal in Tilburg, Van Gogh Kerk in Etten-Leur, Vincentre in Nuenen en Het Noordbrabants Museum in 's-Hertogenbosch.

Het zijn de plekken waar Vincent geboren werd (Zundert), zijn eerste tekenlessen kreeg (Tilburg), zijn kunstenaarscarrière begon (Etten), zijn eerste meesterwerk maakte (Nuenen) of waar originele schilderijen van hem te zien zijn ('s-Hertogenbosch). De locaties zijn te bezoeken en bieden tentoonstellingen en informatie over het werk en leven van Vincent van Gogh.